

Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος

Η τελική σειρά των πρώτων σελίδων του βιβλίου του Ρήγα Ο Ηθικός Τρίπους, Βιέννη 1797

Είναι γνωστό ότι κατά τη σημαντική χρονιά του 1797 της προετοιμασίας της επαναστατικής του δράσης ο Ρήγας εξέδωσε στη Βιέννη εκτός των άλλων έργων του και το βιβλίο *Ο Ηθικός Τρίπους*, το οποίο περιέχει τρία έργα. Τα δύο πρώτα *Τα Ολύμπια* του Μεταστάσιο και *Η Βοσκοπούλα των Αλπεων* του Μαρμοντέλ είναι μετάφραση του Ρήγα, όπως έχουμε αποδείξει¹, και το τρίτο *Ο πρώτος ναύτης* του Γκέσνερ είναι μετάφραση του συντρόφου του Αντωνίου Κορωνιού.

Ο Λέανδρος Βρανούσης², ο οποίος μάλλον θα είχε υπ' όψιν του το αντίτυπο της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, κατά την περιγραφή του βιβλίου *Ο Ηθικός Τρίπους* αναφέρει τη σειρά των πρώτων σελίδων ως εξής: σελ. α' ο τίτλος *Ο Ηθικός Τρίπους*, σελ. β' λευκή, σελ. γ' και δ' η προσφωνητική αφιέρωση στον συμπατριώτη του Χατζή-Κώνστα και στη συνέχεια αρχίζει το πρώτο δεκαεξασέλιδο με τη σελίδα τίτλου «Τα Ολύμπια». Σημειώνουμε ότι στις πρώτες έξι σελίδες του δεκαεξασέλιδου δεν αναγράφεται ο αριθμός της σελίδας.

Κατά την φωτομηχανική επανέκδοση το 2001 από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα με επιμέλεια-εισαγωγή-ευρετήριο του γράφοντος του πρωτοτύπου αντιτύπου του *Ηθικού Τρίποδος* της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λάρισας περιγράψαμε τη σειρά των σελίδων του τετρασέλιδου καθώς και των σελίδων του πρώτου δεκαεξασέλιδου. Παρατηρήσαμε ότι η σειρά των σελίδων ήταν διαφορετική από εκείνη που αναγράφει ο

---

¹ Δημ. Καραμπερόπουλος, *Ο Ρήγας μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο*, Εκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2001. Ρήγα Βελεστινλή, *Ο Ηθικός Τρίπους*, Επιμέλεια-Εισαγωγή-Ευρετήριο Δημ. Καραμπερόπουλος, Εκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2001. Εισαγωγή.

² Λέανδρος Βρανούσης, *Ρήγας*, Αθήνα [1954], σελ. 291, του ίδιου, «Ρήγας και Marmontel», *Ελληνογαλλικά. Αφιέρωμα στον Roger Millieux*, Αθήνα 1990, σελ. 127.

Λεάνδρος Βρανούσης. Μάλιστα είχαμε παρατηρήσει ότι το αντίτυπο της Εθνικής Βιβλιοθήκης είχε ραφτεί και δεν ήταν δυνατόν να δούμε τη σειρά του τετρασέλιδου όπως έγινε με εκείνο το αντίτυπο της Λάρισας, στο οποίο το τετρασέλιδο ήταν ανεξάρτητο και κολλημένο πριν από το πρώτο δεκαεξασέλιδο. Συγκεκριμένα η σειρά των σελίδων είναι η ακόλουθη: σελ. α' ο τίτλος *Ο Ηθικός Τρίπους*, σελ. β' λευκή, σελ. γ' ο τίτλος *Τα Ολύμπια* και σελ. δ' λευκή, στη συνέχεια αρχίζει το πρώτο δεκαεξασέλιδο με την αφιερωματική προσφώνηση στις δύο πρώτες σελίδες και τέσσερις σελίδες με τα «Προλεγόμενα» και στη συνέχεια η Πράξις Α'.

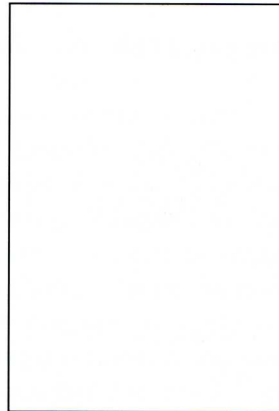
Επειδή το αντίτυπο της Εθνικής Βιβλιοθήκης ήταν ραμμένο με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να διακριθεί το ανεξάρτητο πρώτο τετρασέλιδο τονίζαμε ότι για τη σειρά των πρώτων σελίδων του *Ηθικού Τρίποδος* θα δοθεί οριστικά απάντηση αν βρεθεί ένα τρίτο αντίτυπο του *Ηθικού Τρίποδος*.

Πρόσφατα η Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος έγινε κάτοχος ενός αντιτύπου του *Ηθικού Τρίποδος*, στο οποίο η σειρά των σελίδων στη σχετική αυτοψία είναι όπως εκείνη του αντιτύπου της Λάρισας. Πρώτα είναι το τετρασέλιδο, σελ. α' ο τίτλος *Ο Ηθικός Τρίπους*, σελ. β' λευκή, σελ. γ' ο τίτλος *Τα Ολύμπια*, σελ. δ' λευκή και στη συνέχεια αρχίζει το πρώτο δεκαεξασέλιδο με την αφιερωματική προσφώνηση και τα προλεγόμενα.

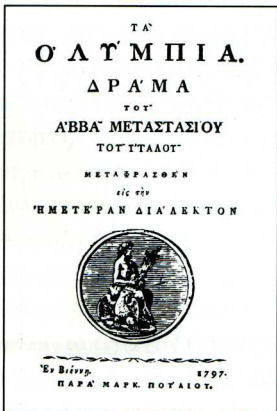
Συμπερασματικά τονίζεται ότι η αρχική μας εκτίμηση για τη σειρά των πρώτων σελίδων του βιβλίου του Ρήγα *Ο Ηθικός Τρίπους*, Βιέννη 1797, επιβεβαιώνεται πλέον με τη σύγκριση του πρωτοτύπου αντιτύπου της Βιβλιοθήκης Λάρισας με εκείνο της Βιβλιοθήκης της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας, που πρόσφατα το απέκτησε.

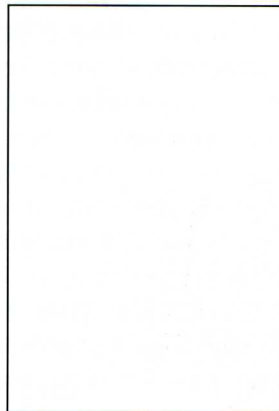
[σελ. α´]

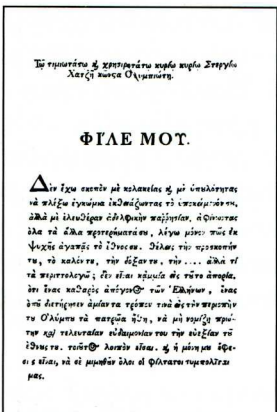
[σελ. β´]

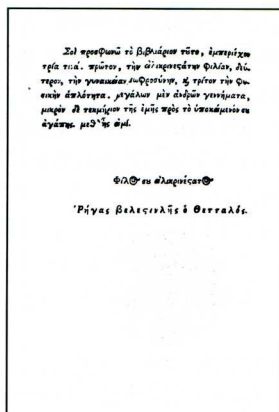
[σελ. γ´]

[σελ. δ´]

σελ. 1

σελ. 2

Ἡ σειρά τοῦ τετρασέλιδου [α´, β´, γ´, δ´] καὶ τῶν δύο πρώτων 1 καὶ 2 ἀριθμημένων σελίδων στό ἀντίτυπο τοῦ Ἠθικοῦ Τριπόδος τῆς Βιβλιοθήκης Λάρισας.